



Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA MACEJA ŠPUNARA [*MACIEJ SZPUNAR*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2022. gada 16. jūnijā¹

Lieta C-230/21

**X, kas rīkojas savā vārdā un kā savu nepilngadīgo bērnu Y un Z likumiskā pārstāve,
pret
*Belgische Staat***

(*Raad voor Vreemdelingenbetwistingen* (Ārvalstnieku strīdu izskatīšanas padome, Beļģija) lūgums
sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Imigrācijas politika – Direktīva 2003/86/EK –
Tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos – Jēdziens “nepilngadīgais bez pavadības” –
Bēgļa tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos ar saviem vecākiem – Nepilngadīgs bēglis, kas ir
laulībā, ierodoties dalībvalsts teritorijā – Šajā dalībvalstī neatzītas bērnu laulības

I. Ievads

1. Vai fakts, ka nepilngadīga bēgle ir precējusies, liedz viņu uzskatīt par “nepilngadīgo bez pavadības” un viņai saņemt tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos ar savu augšupējo radnieku atbilstoši Direktīvas 2003/86/EK² tiesību normām?

2. Tāds ir jautājums, uz kuru Tiesai būs jāatbild šajā lietā, kurā tai būs jālemj par sevišķi jutīgiem jautājumiem saistībā ar nepilngadīgo laulībām, kuru gadījumā nevar neņemt vērā, ka tās var būt piespiedu laulības, un tātad sevišķi smagi personu, it īpaši bērnu un sievieti, pamattiesību pārkāpumi³.

¹ Oriģinālvaloda – franču.

² Padomes Direktīva (2003. gada 22. septembris) par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos (OV 2003, L 251, 12. lpp.).

³ Par šo aspektu skat. ģenerālvokāta P. Mengoci [*P. Mengozzi*] secinājumus lietā *Noorzia* (C-338/13, EU:C:2014:288, 1.–4. punkts).

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Direktīva 2003/86

3. Saskaņā ar Direktīvas 2003/86 2., 6., 8., 9. un 11. apsvērumu:

“(2) Pasākumi attiecībā uz ģimeņu atkalapvienošanos jānosaka saskaņā ar pienākumu aizsargāt ģimeni un ievērot ģimenes dzīves tiesības, kas paustas daudzos starptautisko tiesību aktos. Šī direktīva ievēro pamattiesības un ņem vērā principus, kurus jo īpaši atzīst Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8. pants un Eiropas Savienības Pamattiesību harta.

[..]

(6) Lai aizsargātu ģimeni un nodibinātu vai saglabātu ģimenes dzīvi, pamatojoties uz vienotiem kritērijiem, jānosaka materiālie nosacījumi ģimenes atkalapvienošanās tiesību īstenošanai.

[..]

(8) Īpaša uzmanība jāpievērš bēgļu situācijai, ņemot vērā iemeslus, kuru dēļ viņi bija spiesti pamest savu valsti un kuru dēļ viņi nevar dzīvot parastu dzīvi šajā valstī. Tādēļ jānosaka labvēlīgāki nosacījumi ģimenes atkalapvienošanās tiesību īstenošanai.

(9) Ģimenes atkalapvienošanās visos gadījumos attiecas uz kodolģimenes locekļiem, t.i., uz laulāto un nepilngadīgiem bērniem.

[..]

(11) Tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos jāizpilda, pienācīgi ievērojot dalībvalstu atzītās vērtības un principus, jo īpaši attiecībā uz sieviešu un bērnu tiesībām [..].”

4. Šīs direktīvas 2. panta f) punktā jēdziens “nepilngadīgie bez pavadības” ir definēts tā, ka tie “ir trešās valsts pilsoņi vai bezvalstnieki, kas ir jaunāki par astoņpadsmit gadiem, kuri ierodas dalībvalsts teritorijā un ko nepavada pieaugušais, kurš par tiem ir atbildīgs saskaņā ar tiesību aktiem vai paražām, un kamēr tos faktiski neuzrauga šāda persona, vai nepilngadīgie, kas ir palikuši bez pavadības pēc ieceļošanas dalībvalsts teritorijā”.

5. Minētās direktīvas 4. panta 1., 2. un 5. punktā ir noteikts:

“1. Saskaņā ar šo direktīvu un ievērojot IV nodaļā izklāstītos noteikumus, kā arī 16. pantu, dalībvalstis atļauj šādu ģimenes locekļu iebraukšanu un uzturēšanos:

a) apgādnieka laulātais;

b) apgādnieka vai viņa/viņas laulātā nepilngadīgi bērni, arī bērni, kas adoptēti saskaņā ar atbilstošās dalībvalsts kompetento iestāžu lēmumu vai lēmumu, kas ir automātiski piemērojams šīs dalībvalsts starptautisku saistību dēļ vai ir jāatzīst saskaņā ar starptautiskām saistībām;

- c) apgādnieka nepilngadīgi bērni, arī adoptēti bērni, ja apgādniekam pār tiem ir aizbildnība un bērni ir atkarīgi no viņa vai viņas. Dalībvalstis var atļaut atkalapvienošanos ar bērniem, par kuriem aizbildnība ir dalīta, ar noteikumu, ka otra puse, kas daļa aizbildnību ir devusi savu piekrišanu;
- d) laulātā nepilngadīgi bērni, arī adoptēti bērni, ja laulātajam pār tiem ir aizbildnība, un bērni ir atkarīgi no viņa vai viņas. Dalībvalstis var atļaut atkalapvienošanos ar bērniem, par kuriem aizbildnība ir dalīta, ar noteikuma, ka otra puse, kas daļa aizbildnību, ir devusi savu piekrišanu.

Šajā pantā minētie nepilngadīgie bērni nedrīkst būt pārsnieguši pilngadību, ko nosaka attiecīgās dalībvalsts tiesību akts, un nedrīkst būt precējušies.

[..]

2. Saskaņā ar šo direktīvu un ievērojot IV nodaļā izklāstītos noteikumus, dalībvalstis ar tiesību aktiem vai noteikumiem var atļaut šādu ģimenes locekļu ieceļošanu un uzturēšanos:

- a) apgādnieka vai viņa vai viņas laulātā pirmās pakāpes radnieki taisnā augšupējā līnijā, ja tie ir atkarīgi no apgādnieka un nesaņem pienācīgu ģimenes atbalstu izcelsmes valstī;

[..].

5. Lai nodrošinātu labāku integrāciju un nepieļautu piespiedu laulības, dalībvalstis var pieprasīt, lai apgādniekam un viņa/viņas laulātajam ir minimālais vecums un maksimāli 21 gadu vecs [kas nevar pārsniegt 21 gadu], pirms laulātais var pievienoties viņam/viņai.

6. Šīs pašas direktīvas 5. panta 5. punktā ir noteikts:

“Izskatot pieteikumu, dalībvalstis pienācīgi izvērtē nepilngadīgo bērnu intereses.”

7. Direktīvas 2003/86 V nodaļā “Bēgļu ģimenes atkalapvienošanās” ietvertajā 10. panta 3. punkta

a) apakšpunktā ir noteikts:

“Ja bēglis ir nepilngadīgais bez pavadības, dalībvalstis:

- a) atļauj viņa/viņas pirmās pakāpes radnieku taisnā augšupējā līnijā ieceļošanu un uzturēšanos ģimenes atkalapvienošanās nolūkā, nepiemērojot nosacījumus, kas paredzēti 4. panta 2. punkta a) apakšpunktā;”

B. Dublinas III regula

8. Saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 604/2013⁴ 2. panta g) punktu:

“Šajā regulā:

[..]

⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (2013. gada 26. jūnijs), ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm (OV 2013, L 180, 31. lpp.; turpmāk tekstā – “Dublinas III regula”).

g) “ģimenes locekļi”, ciktāl šāda ģimene jau pastāvējusi izcelsmes valstī, ir šādi pieteikuma iesniedzēja ģimenes locekļi, kas atrodas dalībvalstu teritorijā:

– [..]

– ja starptautiskās aizsardzības saņēmējs ir nepilngadīgais un nav precējies – tēvs, māte vai cits pieaugušais, kas ir atbildīgs par viņu saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem vai praksi, kurā atrodas pieaugušais;”

9. Dublinas III regulas 8. panta 1. punktā ir noteikts:

“Ja pieteikuma iesniedzējs ir nepilngadīgais bez pavadības, tad atbildīgā dalībvalsts ir tā dalībvalsts, kurā likumīgi atrodas kāds nepilngadīgā bez pavadības ģimenes loceklis vai brālis vai māsa, ar noteikumu, ka tas ir nepilngadīgā interesēs. Ja pieteikuma iesniedzējs ir precējies nepilngadīgais, kura laulātais likumīgi neatrodas dalībvalstu teritorijā, tad atbildīgā dalībvalsts ir tā dalībvalsts, kurā likumīgi atrodas nepilngadīgā tēvs, māte vai kāds cits pieaugušais, kas saskaņā ar tiesību aktiem vai minētās dalībvalsts praksi ir atbildīgs par nepilngadīgo, vai viņa brālis vai māsa.”

III. Pamatlieta, prejudiciālie jautājumi un tiesvedība Tiesā

10. 2016. gada 8. decembrī X meita, kad viņa vēl bija nepilngadīga, Libānā salaulājās ar YB, kam bija Beļģijā derīga uzturēšanās atļauja.

11. Viņai ierodoties Beļģijā 2017. gada 28. augustā, *FOD Justitie* (Federālais valsts tieslietu dienests, Beļģija) aizbildniecības dienests viņu atzina par ārvalstu nepilngadīgo bez pavadības, un 2017. gada 29. augustā viņai tika piešķirta aizbildne.

12. 2017. gada 20. septembrī *Dienst Vreemdelingenzaken* (Ārvalstnieku birojs, Beļģija) atteica atzīt Libānas laulību reģistrācijas aktu atbilstoši Beļģijas *code de droit international privé* (Starptautisko privāttiesību kodekss) 21. un 27. pantam ar pamatojumu, ka tā ir bērnu laulība, kas tiek uzskatīta par nesaderīgu ar sabiedrisko kārtību.

13. Tajā pašā dienā X meita iesniedza starptautiskās aizsardzības pieteikumu, un 2018. gada 26. septembrī viņa saņēma bēgļa statusu.

14. 2018. gada 18. decembrī prasītāja pamatlietā, kam ir Palestīnas pilsonība, Beļģijas pārstāvniecībā Beirūtā (Libāna) iesniedza vīzas pieteikumu uz ģimenes atkalapvienošanās pamata, lai atkalapvienotos ar savu nepilngadīgo meitu, kas dzimusi 2001. gada 2. februārī. Šajā pašā dienā viņa iesniedza arī humanitāro vīzu pieteikumus saviem nepilngadīgajiem dēliem Y un Z.

15. 2019. gada 20. augustā X meita dzemdēja meitu, kam ir Beļģijas pilsonība.

16. Ar trim 2019. gada 21. jūnija lēmumiem *minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, en van Asiel en Migratie* (Sociālo lietu, sabiedrības veselības aprūpes, patvēruma un migrācijas lietu ministrija[s] deleģētā persona; turpmāk tekstā – “deleģētā persona”) noraidīja X iesniegtos vīzu pieteikumus. Iesniedzējtiesa atcēla šos lēmumus ar 2019. gada 7. novembra spriedumu. Deleģētā persona 2020. gada 17. martā pieņēma trīs jaunus lēmumus, ar kuriem tika noraidīta minēto vīzu piešķiršana.

17. Deleģētā persona būtībā apgalvoja, ka saskaņā ar *loi sur les étrangers* (Ārvalstnieku likums) 10. panta 1. punkta pirmās daļas 4. apakšpunktu un Direktīvas 2003/86 4. panta 1. punktu kodolģimenē ietilpst laulātie un nepilngadīgie bērni, kas nav stājušies laulībā, un ka līdz ar to X meita, kuras laulība ir spēkā viņas izcelsmes valstī, vairs neietilpst viņas vecāku kodolģimenē.

18. Ar 2020. gada 10. augusta prasības pieteikumiem X cēla prasību iesniedzējtiesā par deleģētās personas 2020. gada 17. martā pieņemtajiem trim lēmumiem.

19. Prasības pamatojumam viņa apgalvo, ka ne Beļģijas *loi sur les étrangers* (Ārvalstnieku likums), ne arī Direktīvā 2003/86 nav izvirzīta prasība, ka nepilngadīgais, kas pretendē uz atkalapvienošanos, nedrīkst būt precējies, lai saņemtu tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos ar saviem vecākiem. Turklāt viņa apgalvo, ka, tā kā viņas meitas laulības reģistrācijas akts Beļģijā netiek atzīts, šīs laulības Beļģijas tiesību sistēmā nerada nekādas tiesiskas sekas. Viņa argumentē, ka ir jābūt izpildītiem tikai diviem nosacījumiem, lai viņas meita iegūtu tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos ar saviem vecākiem, proti, viņai ir jābūt nepilngadīgai un bez pavadības šīs direktīvas 2. panta f) apakšpunkta izpratnē, un šie nosacījumi šajā lietā ir izpildīti.

20. *Raad voor Vreemdelingenbetwistingen* (Ārvalstnieku strīdu izskatīšanas padome, Beļģija) ieskatā pamatlietas prasītājas meitas situācija, šķiet, atbilst “nepilngadīgā bez pavadības” situācijai Direktīvas 2003/86 10. panta 3. punkta a) apakšpunkta, to lasot kopsakarā ar šīs direktīvas 2. panta f) punktu, izpratnē. Šajā ziņā šī tiesa norāda, ka šajā direktīvā nav ietverta neviena norāde par “nepilngadīgā bez pavadības” civilstāvokli. Tā tomēr norāda, atsaucoties uz deleģētās personas izvirzītajiem argumentiem, ka Dublinas III regulas 9. pantā paredzētā shēma attiecībā uz ģimenes atkalapvienošanos prasa, lai nepilngadīgs bēglis nebūtu precējies, lai dalībvalsts, kurā tas uzturas, būtu atbildīga par viņa vecāku starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu.

21. Šādos apstākļos *Raad voor Vreemdelingenbetwistingen* (Ārvalstnieku strīdu izskatīšanas padome, Beļģija) nolēma apturēt tiesvedību uz uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai Savienības tiesības, it īpaši [Direktīvas 2003/86] 2. panta f) punkts, lasot to kopsakarā ar 10. panta 3. punkta a) apakšpunktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka “nepilngadīgais bez pavadības”, kurš ir bēglis un uzturas kādā no dalībvalstīm, saskaņā ar viņa valsts tiesību aktiem “nedrīkst būt precējies”, lai rastos tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos ar pirmās pakāpes radniekiem taisnā augšupējā līnijā?

2) Ja atbilde ir apstiprinoša: vai nepilngadīgu bēgli, kura ārvalstīs noslēgta laulība sabiedriskās kārtības dēļ netiek atzīta, var uzskatīt par “nepilngadīgo bez pavadības” [Direktīvas 2003/86] 2. panta f) punkta un 10. panta 3. punkta izpratnē?”

22. Rakstveida apsvērumus iesniedza prasītāja pamatlietā, Beļģijas valdība un Eiropas Komisija. Šīs pašas lietas dalībnieces izteica savus apsvērumus 2022. gada 31. marta tiesas sēdē.

IV. Analīze

A. Par pirmo prejudiciālo jautājumu

23. Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai nepilngadīgs bēglis, kas uzturas dalībvalstī, nedrīkst būt precējies, lai viņu varētu atzīt par “nepilngadīgo bez pavadības” Direktīvas 2003/86 2. panta f) punkta izpratnē, un līdz ar to, lai viņš varētu saņemt tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos ar augšupējo radnieku, kas ir paredzētas šīs direktīvas 10. panta 3. punkta a) apakšpunktā?

24. Es uzreiz uzsveru, ka šis jautājums neattiecas uz visiem jēdziena “nepilngadīgais bez pavadības” aspektiem, bet vienīgi uz nosacījumu, ka attiecīgais nepilngadīgais nedrīkst būt precējies. Citiem vārdiem, Tiesai nav pozitīvi jāprecizē tas, kas ietilpst šajā jēdzienā, un tāpat, vai X meita ir “nepilngadīgā bez pavadības” Direktīvas 2003/86 izpratnē, bet vienīgi tas, vai laulības fakts liedz attiecīgo nepilngadīgo uzskatīt par “nepilngadīgo bez pavadības” un saņemt tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos ar saviem augšupējiem radniekiem.

25. No Tiesas pastāvīgās tiesas judikatūras izriet, ka, veicot Savienības tiesību normas autonomu un vienveidīgu interpretāciju, ir jāņem vērā ne tikai tās formulējums, bet arī tās konteksts un regulējumā, kurā šī norma ir ietverta, izvirzītie mērķi⁵.

26. Manuprāt, gan gramatiskā, gan sistēmiskā un teleoloģiskā abu šo Direktīvas 2003/86 tiesību normu interpretācija prasa sniegt noliedzošu atbildi uz šo jautājumu to iemeslu dēļ, kurus es attīstīšu.

1. Gramatiskā interpretācija

27. Attiecībā uz Direktīvas 2003/86 2. panta f) punktu, kurā ir definēts jēdziens “nepilngadīgie bez pavadības” šīs direktīvas izpratnē, kā Tiesa jau ir lēmusi un kā uz to norāda Komisija, šajā tiesību normā ir paredzēti divi nosacījumi, proti, ieinteresētajai personai ir jābūt “nepilngadīgai” un tai ir jābūt “bez pavadības”⁶.

28. Šīs definīcijas formulējums tāpat nekādā veidā neietver atsauci uz nepilngadīgā civilstāvokli un tajā nav paredzēti nekāda veida nosacījumi, ka nepilngadīgais nedrīkst būt precējies, lai viņš tiktu uzskatīts par “nepilngadīgo bez pavadības” Direktīvas 2003/86 izpratnē.

29. Šāds nosacījums nav paredzēts arī šīs direktīvas 10. panta 3. punkta a) apakšpunktā. Tik tiešām, šajā tiesību normā ir regulēts jautājums par nepilngadīgā bēgļa bez pavadības atkalapvienošanos ar ģimeni, un tajā ir noteikts, ka dalībvalsts atļauj pirmās pakāpes radnieku taisnā augšupējā līnijā ieceļošanu un uzturēšanos, neizvirzot citus nosacījumus.

⁵ Spriedumi, 1983. gada 17. novembris, *Merck* (292/82, EU:C:1983:335, 12. punkts); 2021. gada 12. maijs, *Bundesrepublik Deutschland* (Interpola sarkanais paziņojums) (C-505/19, EU:C:2021:376, 77. punkts), un 2022. gada 26. aprīlis, *Landespolizeidirektion Steiermark* (Robežkontroles pie iekšējām robežām maksimālais ilgums) (C-368/20 un C-369/20, EU:C:2022:298, 56. punkts).

⁶ Spriedums, 2018. gada 12. aprīlis, A un S (C-550/16, EU:C:2018:248, 37. punkts).

30. Turklāt es norādu, ka citās Direktīvas 2003/86 normās ir tiešā veidā paredzēts nosacījums, ka nepilngadīgais nedrīkst būt precējies, lai saņemtu tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos⁷. Šī nosacījuma nepiemēšana šīs direktīvas 2. panta f) punktā un 10. panta 3. punkta a) apakšpunkta attiecībā uz nepilngadīgajiem bez pavadības tātad norāda, ka tā nav piemērojama viņu gadījumā⁸.

31. Tātad, interpretējot Direktīvas 2003/86 2. panta f) punktu un 10. panta 3. punkta a) apakšpunktu, nekas neļauj uzskatīt, ka likumdevējam bija nolūks ierobežot nepilngadīgo bēgļu bez pavadības tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos tikai ar neprecētiem nepilngadīgajiem.

32. Šo divu tiesību normu gramatiskās interpretācijas iznākumu, manuprāt, apstiprina to sistēmiskā un teleoloģiskā interpretācija.

2. Sistēmiskā interpretācija

33. Iesākumā es norādu, kā to uzsver Beļģijas valdība, ka citas šīs direktīvas normas tiešā veidā attiecas uz situāciju, kurā nepilngadīgais ir precējies. Tostarp minētās direktīvas 4. panta 1. punktā, kurā ir noteikti tie apgādnieka ģimenes locekļi, kas var saņemt tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos, ir paredzēts, ka “šajā pantā minētie nepilngadīgie bērni nedrīkst [...] būt precējušies”. Tāpat Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punktā dalībvalstīm ir atļauts prasīt, lai apgādnieks un viņa/viņas laulātais būtu sasnieguši minimālo vecumu, lai saņemtu tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos.

34. Atbilstoši šīm tiesību normām apgādnieka vecāka nepilngadīgie bērni var ieceļot un uzturēties Savienībā, pamatojoties uz tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos, vienīgi ar nosacījumu, ka viņi nav precējušies, un, ja viņi ir precējušies, viņi var saņemt šīs tiesības ar savu laulāto tikai ar nosacījumu, ka viņi ir sasnieguši minimālo vecumu.

35. Fakts, ka Savienības likumdevējs ir paredzējis šādus nosacījumus attiecībā uz apgādnieku, kas ir viens no vecākiem, vai apgādnieku, kas ir laulātais, taču tos nav paredzējis attiecībā uz apgādnieku, kas ir nepilngadīgais bez pavadības, norāda uz likumdevēja gribu neierobežot Direktīvas 2003/86 10. panta 3. punkta a) apakšpunkta tiesības vienīgi ar neprecētiem nepilngadīgajiem bez pavadības.

36. Tik tiešām, tā kā likumdevējs ir tieši paredzējis situāciju, kurā nepilngadīgie, kas ir precēti, vēlas atkalapvienoties ar savu vecāku vai laulāto, kas ir apgādnieks, ir jāuzskata, ka likumdevēja klusēšana attiecībā uz nepilngadīgu bēgļu, kas paši ir apgādnieki, situāciju, norāda uz tā vēlmi šai situācijai nepiemērot tos pašus nosacījumus. Ja likumdevējs būtu gribējis norādīt, ka nepilngadīgais bez pavadības nedrīkst būt precējies, tas būtu ticis konkrēti norādīts.

37. Šajā ziņā es precizēju, ka pretēji tam, ko apgalvo Beļģijas valdība, šāda interpretācija nerada diskrimināciju par sliktu precētam nepilngadīgajam, kas lūdz ģimenes atkalapvienošanos dalībvalstī ar apgādnieku, kas ir viens no vecākiem vai laulātais. Kā to uzsver Komisija un X, tāda nepilngadīgā situācija, kas apvienojas ar vecāku vai laulāto, kas ir apgādnieks, objektīvi atšķiras no nepilngadīgā bez pavadības, kas atrodas dalībvalstī, situācijas un kam varētu pievienoties viņa vecāks. Lai gan abos gadījumos nepilngadīgo noteikti var uzskatīt par neaizsargātu, šajā otrā

⁷ Direktīvas 2003/86 4. panta 1. un 5. punkts.

⁸ Šajā nozīmē skat. šo secinājumu 33. un turpmākos punktus.

situācijā nepilngadīgais bez pavadības ir īpaši neaizsargātā stāvoklī⁹, ja viņš ir ieceļojis un uzturas viens pats citas valsts teritorijā, kas nav viņa izcelsmes valsts, atšķirībā no nepilngadīgā, kas uzturas savā izcelsmes valstī un kur viņš ir saglabājis savas saiknes¹⁰.

38. Turklāt Direktīvas 2003/86 4. pantā ir paredzētas vispārēja rakstura tiesību normas, ar ko regulē tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos, savukārt šīs direktīvas 10. pants tiešā veidā attiecas uz bēgļu tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos, kur šo personu situācija prasa īpašu uzmanību un viņām ir jāparedz labvēlīgāki nosacījumi viņu tiesību īstenošanai uz ģimenes atkalapvienošanos¹¹. Tātad nevar piemērot nekādu analogiju starp abiem regulējumiem, jo tie ir balstīti uz atšķirīgu loģiku.

39. Turpinājumā šī paša iemesla dēļ, manuprāt, ir jānoraida Beļģijas valdības arguments, ka ir jāveic nepilngadīgā situācijas individualizēta pārbaude, lai noteiktu, ņemot vērā visus atbilstošos apstākļus, piemēram, bērna dzimšanu, vai var izslēgt, ka laulības var uzskatīt par ļaunprātīgām un tātad, vai šīs laulības ir šķērslis tam, ka nepilngadīgais, kas ir apgādnieks, var saņemt tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos ar saviem vecākiem, tāpat kā saistībā ar pārbaudi, lai noteiktu, vai nepilngadīgais var apvienoties ar savu laulāto, kas ir apgādnieks, uz Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punkta pamata.

40. Šajā ziņā es norādu, ka Direktīvas 2003/86 17. pantā ir paredzēta atkalapvienošanās pieteikumu individualizēta izskatīšana¹². Tomēr šīs prasības ņemt vērā tās personas stāvokli, kas iesniedz pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos, sekas nevar būt tādas, ka dalībvalstīm ir atļauts noteikt, ka šīm personām ir jāizpilda tādi nosacījumi, kas nav paredzēti šajā direktīvā. Citiem vārdiem, pieteikuma par ģimenes atkalapvienošanos individualizēta pārbaude attiecībā uz nepilngadīgo bez pavadības nevar novest pie tā, ka tiek grozīta “nepilngadīgā bez pavadības” kvalifikācija, pievienojot nosacījumu (nebūt laulībā), kuru nav paredzējis Savienības likumdevējs.

41. Turklāt šī argumenta pamatojumam Beļģijas valdība atsaucas uz analogiju starp situāciju, kurā apgādniekam pievienojas laulātais, un situāciju, kurā nepilngadīgais bez pavadības pats ir apgādnieks, lai gan šīs situācijas objektīvi atšķiras un katrai no tām ir izvirzīti dažādi mērķi. Šādos apstākļos individuālā pārbaude par precēta nepilngadīgā, kas ir apgādnieks, situāciju, kā to ir iecerējusi Beļģijas valdība, nav pamatojama ar Direktīvu 2003/86.

42. Šajā nozīmē es piebilstu, ka apstākļi, kurus Beļģijas valdība uzskata par nozīmīgiem šīs pārbaudes veikšanai, manuprāt, ir pilnīgi neatbilstoši. It īpaši bērna piedzimšana laulībā pats par sevi nav tāds apstāklis, ar ko var pierādīt, ka šī nav piespiedu laulība, vēl jo vairāk tādas laulības gadījumā, kas ir noslēgta ar nepilngadīgu personu, kurā pastāv paaugstināti riski tam, ka šī persona ir pakļauta smagas vardarbības veidiem¹³.

43. Visbeidzot Beļģijas valdība atsaucas, pirmkārt, uz Dublinas III regulu un tajā sniegto “ģimenes locekļa” definīciju, atbilstoši kurai pieņem, ka nepilngadīgais ir neprecējies un, otrkārt, Beļģijas *loi sur les étrangers* (Ārvalstnieku likums), kurā, pārņemot Direktīvas 2003/86 10. panta 3. punkta a) apakšpunktu, ir paredzēts, ka nepilngadīgā bez pavadības vecākiem ir atļauts uzturēties Beļģijā ar nosacījumu, ka viņi “ierodas, lai dzīvotu kopā ar viņu”.

⁹ Spriedums, 2018. gada 12. aprīlis, A un S (C-550/16, EU:C:2018:248, 58. punkts).

¹⁰ Par īpašo neaizsargātību, kādā atrodas nepilngadīgie bez pavadības, skat. šo secinājumu 44. un turpmākos punktus.

¹¹ Direktīvas 2003/86 8. apsvērums.

¹² Spriedums, 2010. gada 4. marts, *Chakroun* (C-578/08, EU:C:2010:117, 48. punkts).

¹³ Skat. preambulu Eiropas Padomes Konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu (Stambulas konvencija), ko 2011. gada 7. aprīlī pieņēma Eiropas Padomes Ministru Komiteja, Eiropas Padomes līgumu sērija Nr. 210.

44. Neviens no šiem apstākļiem, manuprāt, neietekmē Direktīvas 2003/86 tiesību normu interpretāciju, jo Dublinas III regula neattiecas uz ģimenes atkalapvienošanas nepilngadīgajiem bez pavadības un valsts likumdevēju izmantotie jēdzieni, pārņemot direktīvu, nevar ietekmēt šīs direktīvas interpretāciju.

3. Teleoloģiskā interpretācija

45. Tiesa ir lēmusi, ka Direktīva 2003/86 ir ne tikai vispārīgā veidā vērsta uz mērķi veicināt ģimenes atkalapvienošanas un piešķirt aizsardzību trešo valstu pilsoņiem, tostarp nepilngadīgajiem, bet tās 10. panta 3. punkta a) apakšpunkts ir paredzēts tieši tam, lai nodrošinātu paaugstinātu aizsardzību tiem bēgļiem, kuriem ir “nepilngadīgo bez pavadības” statuss¹⁴.

46. Jēdziena “nepilngadīgie bez pavadības” šaura interpretācija, ar kuru tiek izslēgti precēti nepilngadīgie, tātad, manuprāt, būtu pretrunā šim sevišķās aizsardzības mērķim. Tik tiešām, šādas interpretācijas sekas būtu tādas, ka precēts nepilngadīgais, kura laulātais uzturas Savienības teritorijā, nevarētu saņemt paaugstinātu aizsardzību, kas viņam ir sniegta ar Direktīvu 2003/86, lai gan nepilngadīgo personu īpašā neaizsargātība netiek mazināta laulības fakta dēļ. Tieši pretēji, laulības fakts var norādīt, it īpaši attiecībā uz nepilngadīgām meitenēm, par pakļautību smagas vardarbības formai, ko rada bērnu laulības un piespiedu laulības.

47. Tas tā vēl jo vairāk ir tādēļ, ka saskaņā ar Direktīvas 2003/86 11. apsvērumu tiesības uz ģimenes atkalapvienošanas jāizpilda, pienācīgi ievērojot dalībvalstu atzītās vērtības un principus, jo īpaši attiecībā uz sieviešu un bērnu tiesību aizsardzību. Šīs direktīvas mērķis tātad ir novērst piespiedu laulības¹⁵. Minētās direktīvas 5. panta 5. punktā turklāt ir paredzēts, ka, izskatot pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanas, bērna intereses tiek pienācīgi ņemtas vērā. Tāpat Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 24. pantā ir noteikts, ka visās darbībās, kas attiecas uz bērniem, pirmkārt, jāņem vērā bērna intereses. Jebkāda interpretācija, kas “nepilngadīgā bez pavadības” statusu atzītu ar nosacījumu, ka šīs nepilngadīgais nav precējies, manuprāt, būtu pretrunā arī šiem principiem, jo tās sekas būtu tādas, ka tā faktiski liegtu ģimenes atkalapvienošanas šiem bērniem ar viņu augšupējiem radniekiem, neraugoties uz viņu īpaši neaizsargāto stāvokli.

48. Beļģijas valdība apgalvo, ka nepilngadīgā laulībai automātiski ir tādas sekas, ka šo nepilngadīgo vairs “neapgādā” viņa vecāki, bet gan viņa laulātais. Savukārt nosacījums, ka vecāki ir atbildīgi par nepilngadīgo, atbilstoši šīs valdības nostājai esot pamatā tiesību uz ģimenes atkalapvienošanas īstenošanai, un nosacījumi šo tiesību īstenošanai vecākam, kas ir apgādnieks, kam pievienojas viņa bērni, esot piemērojami arī nepilngadīgā, kas ir apgādnieks, situācijai, jo likumdevēja mērķis ir atkalapvienot vecākus ar tiem nepilngadīgajiem bērniem, kas ir viņu aizgādībā.

49. Tomēr šo secinājumu 37. un 38. punktā izklāstīto iemeslu dēļ es uzskatu, ka nevar izveidot analogiju starp nepilngadīgā, kas vēlas atkalapvienoties ar vecāku, kurš ir apgādnieks un kurš uzturas dalībvalsts teritorijā, situāciju un nepilngadīgā bēgļa, kas uzturas dalībvalsts teritorijā, situāciju, jo likumdevējs ir skaidri paredzējis nošķirt šīm divām situācijām piemērojamo tiesisko regulējumu.

¹⁴ Spriedumi, 2012. gada 6. decembris, O u.c. (C-356/11 un C-357/11, EU:C:2012:776, 69. punkts), un 2018. gada 12. aprīlis, A un S (C-550/16, EU:C:2018:248, 44. punkts).

¹⁵ Spriedums, 2014. gada 17. jūlijs, *Noorzia* (C-338/13, EU:C:2014:2092, 15. punkts).

4. Piedāvājums atbildei uz pirmo prejudiciālo jautājumu

50. Līdz ar to uz pirmo prejudiciālo jautājumu es piedāvāju atbildēt, ka Direktīvas 2003/86 2. panta f) punkts un 10. panta 3. punkta a) apakšpunkts nevar tikt interpretēts tādējādi, ka nepilngadīgais, kas uzturas dalībvalsts teritorijā, nedrīkst būt precējies, lai viņu atzītu par “nepilngadīgo bez pavadības” šīs direktīvas 2. panta f) punkta izpratnē, un līdz ar to – lai viņš saņemtu tiesības uz ģimenes atkalapvienošanas ar augšupējo radnieku, kas ir paredzētas minētās direktīvas 10. panta 3. punkta a) apakšpunktā¹⁶.

B. Par otro prejudiciālo jautājumu

51. Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai apstiprinošas atbildes uz pirmo jautājumu gadījumā nepilngadīgs bēglis, kura ārvalstī noslēgtā laulība netiek atzīta sabiedriskās kārtības apsvērumu dēļ, var tikt uzskatīts par “nepilngadīgo bez pavadības” Direktīvas 2003/86 2. panta f) punkta un 10. panta 3. punkta izpratnē.

52. Uz otro prejudiciālo jautājumu nav jāatbild, jo es uzskatu, ka uz pirmo prejudiciālo jautājumu ir jāatbild noraidoši. Pilnības labad un gadījumam, ja Tiesa nepiekrītu manai analīzei par pirmo prejudiciālo jautājumu, es tomēr veikšu pārbaudi, pieņemot, ka “nepilngadīgā bez pavadības” jēdziens Direktīvas 2003/86 2. panta f) punkta un 10. panta 3. punkta izpratnē nozīmē, ka viņš nedrīkst būt precējies.

53. Direktīvā 2003/86 nav sniegta “laulības” jēdziena definīcija. Tomēr, manuprāt, no tā nevar secināt, ka šo jēdzienu varētu uzskatīt par autonomu Savienības tiesību jēdzienu. Tik tiešām, pašreizējā attīstības stadijā Savienības tiesības, manuprāt, nesniedz pietiekamas norādes attiecībā uz “laulības” jēdziena definīciju, turklāt būtu grūti atzīt, ka konstatējums, vai laulība ir spēkā, atbilstoši šīs direktīvas normām ietilpst vienīgi Savienības kompetencē. Tieši pretēji, es uzskatu, ka principā novērtējumu par minētajā direktīvā aplūkotajām individu personīgajām situācijām, kā, piemēram, radniecības vai laulības saikņu pastāvēšanu, nevar veikt neatkarīgi no šīm situācijām piemērojamajiem tiesību normām.

54. Tādējādi manā ieskatā “laulības” jēdziena definīcijas neesamība norāda, ka Savienības likumdevējs ir vēlējis atstāt dalībvalstīm zināmu novērtējuma brīvību šī jēdziena definēšanai, ja vien tas neapdraud Savienības tiesību efektivitāti un tātad – Direktīvā 2003/86 izvirzītos mērķus¹⁷.

55. Citiem vārdiem, pat ja Direktīvā 2003/86 būtu paredzēts – lai gan tas tā nav –, ka par “nepilngadīgajiem bez pavadības” atzīst vienīgi neprecētus nepilngadīgos, ar to tomēr dalībvalstīm ir paredzēts uzdevums noteikt, vai nepilngadīgais ir precējies, ievērojot šajā direktīvā izvirzītos mērķus, proti, veicināt ģimenes atkalapvienošanu, vienlaikus piešķirot paaugstinātu aizsardzību nepilngadīgajiem bez pavadības un novēršot piespiedu laulības.

56. Tātad dalībvalstīm saskaņā ar savām valsts tiesību normām ir jānosaka, vai laulība, kas ir noslēgta ar nepilngadīgo, var radīt tādas sekas, kas varētu likt viņam zaudēt “nepilngadīgā bez pavadības” statusu, ar nosacījumu, ka šādā pārbaudē, pirmkārt, tiek ievērots ģimenes atkalapvienošanās mērķis un, otrkārt, mērķis novērst piespiedu laulības.

¹⁶ Šī atbilde neietekmē iespēju, kā tas ir jebkuru tiesību īstenošanā, konstatēt konkrētā gadījumā tiesību ļaunprātīgu izmantošanu, tomēr ņemot vērā to, ka novērtējums par tiesību, kas izriet no Savienības tiesību normas, īstenošanu nevar radīt tādas sekas, ka tiek grozīta šīs tiesību normas piemērošanas joma, vai apdraudēti tajā izvirzītie mērķi. Skat. spriedumu, 1998. gada 12. maijs, *Kefalas* u.c. (C-367/96, EU:C:1998:222, 22. punkts).

¹⁷ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 17. jūlijs, *Noorzia* (C-338/13, EU:C:2014:2092, 13. punkts).

57. Šādos apstākļos laulības neatzīšanai šajā dalībvalstī ar sabiedrisko kārtību saistītu apsvērumu dēļ, manuprāt, ir izšķiroša ietekme.

58. Tik tiešām, fakts, ka dalībvalsts neatzīst laulību, kas ir noslēgta ar nepilngadīgo, ar sabiedrisko kārtību saistītu apsvērumu dēļ, vienlaikus atzīstot, ka šī laulība rada sekas saistībā ar tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos, manuprāt, būtu pretrunā gan ģimenes atkalapvienošanām mērķim, gan arī piespiedu laulību novēršanas mērķim.

59. Šāds risinājums novestu pie tā, ka dalībvalsts varētu liegt šāda nepilngadīgā tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos ar saviem augšupējiem radniekiem un atturētos aizsargāt minēto nepilngadīgo no tādas laulības, kuru šī pati dalībvalsts atzīst par tādu, kas ir pretrunā sabiedriskajai kārtībai.

60. Nepilngadīgais nonāktu paradoksālā situācijā, kur viņa laulība neradītu nekādas tiesiskās sekas dalībvalsts teritorijā, vienlaikus palielinot viņa atkarību no sava laulātā, kurš tomēr netiek atzīts par tādu, jo nepilngadīgajam tiek liegts saņemt tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos ar saviem augšupējiem radniekiem.

61. Līdz ar to es uzskatu, ka Direktīvas 2003/86 2. panta f) punkts un 10. panta 3. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka nepilngadīgs bēglis, kura ārvalstī noslēgto laulību uzņemošā dalībvalsts neatzīst ar sabiedrisko kārtību saistītu apsvērumu dēļ, var tikt atzīts par “nepilngadīgo bez pavadības”.

V. Secinājumi

62. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es piedāvāju Tiesai uz *Raad voor Vreemdelingenbetwistingen* (Ārvalstnieku strīdu izskatīšanas padome, Beļģija) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem sniegt šādu atbildi:

Padomes Direktīvas 2003/86/EK (2003. gada 22. septembris) par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos 2. panta f) punkts un 10. panta 3. punkta a) apakšpunkts nevar tikt interpretēts tādējādi, ka nepilngadīgais, kas uzturas dalībvalsts teritorijā, nedrīkst būt precējies, lai viņš tiktu atzīts par “nepilngadīgo bez pavadības” šīs direktīvas 2. panta f) punkta izpratnē, un līdz ar to – lai viņš saņemtu tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos ar augšupējo radnieku, kas ir paredzētas minētās direktīvas 10. panta 3. punkta a) apakšpunktā.